

Rolnummer 883
Arrest nr. 21/96 van 21 maart 1996

ARREST

In zake : de prejudiciële vraag betreffende de artikelen 65, § 1, en 67, derde lid, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Brugge.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters L. De Grève en M. Melchior, en de rechters L.P. Suetens, H. Boel, L. François, G. De Baets en R. Henneuse, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 26 juni 1995 in zake het Openbaar Ministerie, J. Feryn en S. Callewaert tegen G. Van Den Broucke, heeft de Correctionele Rechtbank te Brugge de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 65, § 1, en 67, derde lid, van de wet van 29 maart 1962 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw de artikelen 10 en 11 van de Grondwet voor zover er, in hun onderlinge samenhang gelezen, uit volgt dat de benadeelde van het stedenbouwmisdrijf het recht ontzegd wordt een vordering tot herstel in natura te formuleren wanneer de bevoegde overheid een andere herstelmaatregel vordert en deze laatste niet van aard is de schadelijke gevolgen en/of het misdrijf zelf geheel te doen ophouden, hoewel dit materieel mogelijk is ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Op 6 december 1991 werd door de bevoegde ambtenaar van de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu vastgesteld dat op het perceel te 8377 Zuienkerke, Blankenbergsesteenweg 44A, gekadastraerd sectie D, nr. 414, een betonweg werd aangelegd, waarvoor geen bouwvergunning was verleend.

Op voormeld perceel wordt sinds 1981 een verkoopsruimte van bakkerijmachines uitgebaat door de n.v. Van Den Broucke; op 12 april 1991 werd een vergunning tot uitbreiding van de gebouwen toegestaan; tijdens de uitbreidingswerken liet G. Van Den Broucke meteen ook - maar dan zonder vergunning - de bestaande weg aanpassen door het aanbrengen van een betonverharding over een breedte van zes meter.

Ter zitting van 19 september 1994 stelde het echtpaar Feryn-Callewaert zich burgerlijke partij en vorderen zij, met toepassing van artikel 65, § 1, van de wet van 29 maart 1962, het herstel van de plaats in haar oorspronkelijke toestand, alsmede het betalen van een morele schadevergoeding.

Bij brief van 9 november 1994 wijzigde de gemachtigde ambtenaar zijn oorspronkelijke vordering en, zich aansluitend bij het advies van de preventiedienst van de brandweer van de gemeente De Haan en bij het voorstel van het College van burgemeester en schepenen van de gemeente Zuienkerke, vorderde hij de verwijdering, niet van de gehele betonverharding, maar van een strook van vier meter, die moet worden aangelegd als groenzone.

Vermits de rechten van de burgerlijke partij in geval van rechtstreeks herstel beperkt zijn tot de door de bevoegde overheid gekozen wijze van herstel, kon het echtpaar Feryn-Callewaert niet meer het volledig herstel van de plaats in haar vorige toestand vorderen.

Op hun verzoek heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, zestiende kamer, zitting houdende in correctionele zaken, de voormelde prejudiciële vraag gesteld.

III. De rechtspleging voor het Hof

De expeditie van de verwijzingsbeslissing is op 3 juli 1995 ter griffie ingekomen.

Bij beschikking van 3 juli 1995 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 10 augustus 1995 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 11 augustus 1995.

Memories zijn ingediend door :

- J. Feryn en S. Callewaert, wonende te 8377 Zuienkerke, Blankenbergsesteenweg 46, bij op 5 september 1995 ter post aangetekende brief;

- G. Van Den Broucke, wonende te 8370 Blankenberge, Kerkstraat 280, bij op 8 september 1995 ter post aangetekende brief;

- de Vlaamse Regering, Martelaarsplein 19, 1000 Brussel, bij op 25 september 1995 ter post aangetekende brief;

- de Waalse Regering, rue Mazy 25-27, 5100 Namen, bij op 25 september 1995 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 19 en 24 oktober 1995 ter post aangetekende brieven.

J. Feryn en S. Callewaert hebben een memorie van antwoord ingediend bij op 14 november 1995 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 20 december 1995 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 3 juli 1996.

Bij beschikking van 9 januari 1996 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting vastgesteld op 1 februari 1996.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 10 januari 1996 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 1 februari 1996 :

- zijn verschenen :

. Mr. S. Lust, *loco* Mr. A. Lust, advocaten bij de balie te Brugge, voor J. Feryn en S. Callewaert;

. Mr. Ch. Vandierendonck, *loco* Mr. H. Dekeyzer, advocaten bij de balie te Brugge, voor G. Van Den Broucke;

. Mr. P. Van Orshoven, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;

. Mr. V. Thiry, advocaat bij de balie te Luik, voor de Waalse Regering;

- hebben de rechters-verslaggevers L.P. Suetens en R. Henneuse verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Memorie van J. Feryn en S. Callewaert

A.1. De memorie gaat uit van de vaststelling dat de artikelen 65, § 1, vierde lid, en 67, derde lid, van de wet van 29 maart 1962, zoals toepasselijk in het Vlaamse Gewest, de rechten van de burgerlijke partij, respectievelijk de derde benadeelde, in geval van rechtstreeks herstel beperken tot de door de bevoegde overheid gekozen wijze van herstel, onverminderd het recht om schadevergoeding te eisen van de veroordeelde.

Voormelde wettelijke bepalingen maken aldus « een onderscheid tussen slachtoffers van een stedbouw misdrijf en slachtoffers van een onrechtmatige daad, andere dan een stedbouw misdrijf, en behandelt beide categorieën, die nochtans in wezen volledig gelijk zijn, op een ongelijke manier ».

De inhoudelijke begrenzing van de rechten van benadeelden van een stedbouw misdrijf heeft geen « redelijke reden van bestaan » en is inadequaat en willekeurig; het onderscheid van behandeling tussen benadeelden van misdrijven en benadeelden van onrechtmatige handelingen schendt dan ook de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Memorie van G. Van Den Broucke

A.2. In het kader van de stedbouwwet is het beoogde doel de goede ruimtelijke ordening.

De vordering tot het nemen van herstelmaatregelen is een vordering die is ingesteld in het algemeen en openbaar belang, tot vrijwaring van een goede ruimtelijke ordening.

« Met het vorderen van herstel in de vorige staat door het uitvoeren van aanpassingswerken (*in casu* gedeeltelijk uitbreken van een strook van vier meter) wordt het misdrijf aanvaardbaar geacht en dit om planologische, technische of juridische redenen zodanig dat het misdrijf na de uitvoering van de werken niet meer als een inbreuk wordt beschouwd. »

De inhoudelijke begrenzing van de rechten van benadeelden van een stedbouw misdrijf is gerechtvaardigd : wanneer de bevoegde overheid oordeelt dat een wel omschreven herstelmaatregel vereist is, dan is het niet aanvaardbaar dat een derde partij daarnaast nog andere maatregelen van rechtstreeks herstel zou kunnen vorderen die geheel of gedeeltelijk tegen de in het algemeen belang door de bevoegde overheid opgelegde maatregelen indruisen.

Overigens kunnen derde belanghebbende partijen zich beroepen op artikel 159 van de Grondwet en de exceptie van onwettigheid van de door de overheid genomen maatregelen opwerpen.

Memorie van de Vlaamse Regering

A.3. De Vlaamse Regering erkent dat de artikelen 65, § 1, vierde lid, en 67, derde lid, tot gevolg hebben dat

de benadeelden van een stedebouwisdrijf ongelijk worden behandeld, doch niet enkel ten opzichte van benadeelden van andere strafrechtelijke misdrijven, zoals in het verwijzingsvonnis wordt opgemerkt, maar tevens ten opzichte van benadeelden van stedebouwisdrijven waaromtrent de gemachtigde ambtenaar of het College van burgemeester en schepenen van hun kant helemaal niets of eveneens het herstel der plaatsen vorderen, en meer algemeen ten opzichte van alle andere slachtoffers van gelijk welke onrechtmatige daad, die krachtens de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek recht hebben op herstel in natura van de hun berokkende schade, voor zover dit mogelijk is.

De verantwoording van de *in casu* doorgevoerde ongelijke behandeling ligt in het wezenlijke verschil tussen de taak van de overheid, in het bijzonder van de administratieve overheid, die het algemeen belang moet behartigen, en de belangen van particulieren, die per definitie particuliere belangen zijn.

Meer bepaald moet de administratieve overheid nagaan of niet-vergunde bouwwerken alsnog verenigbaar zijn met de plaatselijke aanleg en of het herstel in natura van een stedebouwisdrijf niet disproportioneel zou zijn met de vereisten van de goede ruimtelijke ordening, *a fortiori* wanneer een regularisatievergunning zou zijn verleend. Vandaar dat de keuze van de herstelmaatregel niet arbitrair mag zijn en aangepast dient te zijn aan de overtreding.

Eenmaal die stedeboouwkundige beoordeling aan een administratieve overheid is opgedragen, moet zij noodzakelijk aan de eventuele benadeelde van het stedebouwisdrijf worden ontzegd, op straffe van het onwerkzaam maken van het ingestelde systeem.

In feite komt het mogelijk maken, op vordering van de openbare overheid, van een andere herstelmaatregel dan het herstel der plaatsen, neer op een beperking van de onrechtmatigheid van het stedebouwisdrijf, en dus op het onrechtstreeks toestaan van een in beginsel verboden bouwwerk, zij het op een andere wijze dan met een bouwvergunning, wat de normale opdracht van de administratie is.

Uiteraard kan een dergelijke « oneigenlijke bouwvergunning » die in de economie van artikel 65, § 1, vierde lid, en artikel 67, derde lid, van de stedebouwwet besloten ligt, bezwaarlijk discriminatoir zijn voor de benadeelde van een bouwwerk, die bij een werkelijke, voorafgaande bouwvergunning niet eens aanspraak kan maken op schadevergoeding, aangezien in die hypothese het bouwwerk in kwestie rechtmatig is.

Memorie van de Waalse Regering

A.4. De bij de betwiste bepalingen ingevoerde maatregelen van rechtstreeks herstel vallen onder de strafvordering (Hof van Cassatie, 26 april 1989, *Pas.*, 1989, I, 891, met conclusies van advocaat-generaal E. Liekendael); het doel van de wetgever bestaat erin het algemeen belang te beschermen, namelijk door het verwezenlijken van een goede ruimtelijke ordening. Dat houdt in dat de rechten van de particulieren soms bepaalde beperkingen ondergaan die bedoeld zijn om de belangen van de collectiviteit te verdedigen.

De ruimtelijke ordening is een materie die behoort tot de bestuurlijke politie; het feit dat de bevoegde bestuursoverheid een herstelmaatregel kan vorderen zonder het bewijs te moeten leveren van het bestaan van een door haar geleden nadeel bevestigt die beoordeling.

De reden waarom de keuze van de maatregel van rechtstreeks herstel is toevertrouwd aan een bestuursoverheid, is gelegen in het feit dat de genoemde maatregel vóór alles het algemeen belang moet dienen en dat aan die overheid traditioneel de materie ruimtelijke ordening en stedenbouw werd toevertrouwd : de administratie is belast met een aspect van de vrijwaring van het algemeen belang.

Het gaat hier om een situatie die volledig verschilt van die waarin een particulier kan worden geconfronteerd met een gewone overtreding : in een dergelijk geval is de herstelmaatregel in wezen enkel bedoeld om de door de particulier geleden schade te herstellen en staat het algemeen belang enkel op het spel in het kader van een strafsanctie.

Die verschillende situatie verantwoordt klaarblijkelijk op genoegzame wijze de behandeling die bij de betwiste teksten, die het onderwerp zijn van de hier onderzochte prejudiciële vraag, is ingevoerd.

Overigens worden de benadeelden geenszins beroofd van elk optreden terzake : zij kunnen volledig herstel in natura verkrijgen wanneer de bestuursoverheid ofwel geen maatregel van rechtstreeks herstel vordert ofwel zelf rechtstreeks herstel vordert; in elk geval behouden zij het recht op vergoeding van de schade.

Memorie van antwoord van J. Feryn en S. Callewaert

A.5.1. Het is juist dat de behartiging van het algemeen belang een bijzondere plaats inneemt bij stedenbouwmisdrijven.

Het herstel van de schade die door dergelijke misdrijven wordt aangericht, zal dan ook noodzakelijkerwijze verband houden met de goede ruimtelijke ordening, en zal erop neerkomen dat maatregelen moeten worden genomen die deze goede ruimtelijke ordening herstellen. Bij een «gewoon » misdrijf daarentegen, zal de aangerichte schade doorgaans particuliere goederen betreffen, en zullen de herstelmaatregelen dan ook enkel bedoeld zijn om de door de particulier - slachtoffer van het misdrijf - geleden schade te herstellen. Het algemeen belang staat er enkel op het spel in het raam van de strafsanctie.

Dit kan echter de ongelijke behandeling van benadeelden van stedenbouwmisdrijven ten aanzien van benadeelden van andere misdrijven niet verantwoorden. Het toekennen van het recht aan de benadeelde van een stedenbouwmisdrijf om altijd herstel in natura te vorderen, ook wanneer het College van burgemeester en schepenen en de gemachtigde ambtenaar zich tevreden stellen met een andere, minder verre gaande herstelmaatregel, staat de behartiging van het algemeen belang immers niet in de weg.

Weliswaar kan de benadeelde dan altijd herstel in natura vorderen, maar de rechter zal het niet toestaan wanneer de vordering door rechtsmisbruik is aangetast, namelijk wanneer de maatregel in wanverhouding staat tot het nadeel dat het misdrijf berokkent.

Specifiek voor stedenbouwmisdrijven zal de vordering tot herstel in natura door rechtsmisbruik zijn aangetast wanneer regularisatie mogelijk is of een regularisatievergunning reeds is verleend.

Wanneer daarentegen litigieuze werkzaamheden die aanleiding hebben gegeven tot de vordering niet voor regularisatie in aanmerking komen, in voorkomend geval na het uitvoeren van bepaalde aanpassingswerkzaamheden, zal een vordering van de benadeelde van het stedenbouwmisdrijf tot herstel van de plaatsen in hun vorige staat, het algemeen belang juist dienen.

Een vordering tot herstel van de plaatsen in hun oorspronkelijke toestand dient dan ook de goede ruimtelijke ordening, zoals zij wordt nagestreefd door de stedenbouwwet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

A.5.2. De litigieuze bepalingen zijn bij de wet van 22 december 1970 ingevoerd vanwege het feit dat gebleken was dat de voorheen bestaande, strakkere regeling van herstelmaatregelen niet behoorlijk functioneerde omdat er geen adequaat middel bestond om de betrokkenen te dwingen tot het nakomen van een rechterlijke uitspraak.

Sinds 1980 is de situatie volledig veranderd door de invoering van de dwangsom (artikelen 1385*bis* en volgende van het Gerechtelijk Wetboek).

A.5.3. Het argument van G. Van Den Broucke dat de belanghebbende partij zich altijd kan beroepen op artikel 159 van de Grondwet en de exceptie van onwettigheid van de door de overheid gevorderde herstelmaatregel kan opwerpen, is niet gegrond, enerzijds omdat de vordering tot herstelmaatregelen met toepassing van artikel 65 of 67 van de stedenbouwwet geen bestuurshandeling is die vatbaar is voor een beroep tot nietigverklaring, maar een onderdeel van de gerechtelijke procedure, anderzijds omdat zij geen afbreuk doet aan de ongelijke behandeling, vermits artikel 159 van de Grondwet enkel kan worden toegepast ingeval het gewraakte overheidshandelen onrechtmatig is, wat slechts zelden het geval zal zijn, gelet op de discretionaire bevoegdheid van de bevoegde overheid.

- B -

B.1. De in de prejudiciële vraag vermelde artikelen 65, § 1, en 67, derde lid, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, vervangen bij de artikelen 21 en 23 van de wet van 22 december 1970 en, wat artikel 65, § 1, eerste lid, *littera a*, betreft, gewijzigd bij artikel 2 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 28 juni 1984, bepalen :

« Art. 65. § 1. Benevens de straf beveelt de rechtbank, op vordering van de gemachtigde ambtenaar of van het college van burgemeester en schepenen, doch met hun gezamenlijk akkoord in de *sub b* en *c* bedoelde gevallen :

- a) ofwel de plaats in de vorige staat te herstellen of het strijdige gebruik te staken;
- b) ofwel bouwwerken of aanpassingswerken uit te voeren;
- c) ofwel een geldsom te betalen, gelijk aan de meerwaarde die het goed door het misdrijf heeft verkregen.

De rechtbank bepaalt daarvoor een termijn, die in de *sub a* en *b* bedoelde gevallen een jaar niet mag overschrijden.

In geval van veroordeling tot betaling van een geldsom, bepaalt de rechtbank deze som op het geheel of een deel van de door het goed verkregen meerwaarde en beveelt zij dat de veroordeelde zich op geldige wijze zal kunnen kwijten door de plaats binnen een jaar in de vorige staat te herstellen. De betaling van de geldsom geschiedt in handen van de ontvanger der registratie, op een speciale rekening van de door de Minister beheerde begroting.

De rechten van de burgerlijke partij zijn in geval van rechtstreeks herstel, beperkt tot de door de bevoegde overheid gekozen wijze van herstel, onverminderd het recht om vergoeding van schade te eisen van de veroordeelde. »

« Art. 67. (...) »

De rechten van de derde benadeelde, die samen met de openbare overheid of afzonderlijk optreedt zijn in geval van rechtstreeks herstel beperkt tot de door de bevoegde overheid gekozen wijze van herstel, onverminderd het recht om vergoeding van schade te eisen van de veroordeelde. »

Met toepassing van die bepalingen kan de benadeelde van een stedbouw misdrijf noch voor de strafrechter, noch voor de burgerlijke rechter, het herstel in natura van de door het stedbouw misdrijf veroorzaakte schade - het herstel van de plaatsen in hun vorige staat - vorderen, wanneer de gemachtigde ambtenaar en het College van burgemeester en schepenen een andere vorm van rechtstreeks herstel hebben gevorderd, met name het uitvoeren van bouw- of aanpassingswerken of het betalen van een geldsom gelijk aan de meerwaarde die het goed door het misdrijf heeft verkregen.

B.2. De rechter die de prejudiciële vraag heeft gesteld, stelt in zijn vonnis vast «dat er een ongelijkheid bestaat tussen de benadeelde van een stedbouw misdrijf, die afhankelijk van de keuze van de overheid niet steeds recht heeft op herstel in de specifieke vorm in gevallen waar dit nochtans mogelijk is, en benadeelden van een ander misdrijf die deze mogelijkheid wel blijven behouden ».

B.3. Het Hof merkt op dat de bedoelde artikelen 65, § 1, en 67, derde lid, in geval van rechtstreeks herstel, resulteren in een onderscheid in behandeling, naargelang de bevoegde overheid al dan niet een herstelmaatregel bepaald in *littera* b of c van artikel 65, § 1, vordert, niet alleen ten aanzien van de benadeelden, maar ook ten aanzien van de overtreders : wordt die herstelmaatregel van *littera* b of c gevorderd, dan kan de overtreder niet worden veroordeeld tot het herstel van de plaats in de vorige staat; in de andere hypothesen - de herstelmaatregel van *littera* a wordt gevorderd of de bevoegde overheid laat na enige herstelmaatregel te vorderen - kan de overtreder wel tot volledig herstel in natura worden veroordeeld.

Vermits het Hof evenwel slechts is geadieerd door een vraag die eenzijdig is gericht op de door de voormelde artikelen 65, § 1, en 67, derde lid, ingestelde behandeling van de benadeelden van een stedbouw misdrijf, beperkt het zijn antwoord tot die ene categorie van personen.

B.4. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op

een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5. De vordering tot het nemen van de in artikel 65, § 1, voorgeschreven herstelmaatregelen is door de wetgever ingevoerd met het oog op de vrijwaring van een goede ruimtelijke ordening, in het algemeen belang en niet in het eigen belang van de overheid.

Herstelmaatregelen kunnen op die basis slechts worden bevolen op vordering van de gemachtigde ambtenaar en/of het College van burgemeester en schepenen. Hun optreden steunt op hun wettelijke opdracht om het algemeen stedenbouwkundig belang te behartigen.

Zulks verklaart waarom, onverminderd het recht om van de overtreder schadevergoeding te vorderen, de rechten van de benadeelden van een stedenbouwmisdrijf, die eigen (particuliere) belangen behartigen, in geval van rechtstreeks herstel, beperkt blijven tot de door de bevoegde overheid gekozen wijze van herstel.

Het is eigen aan de wet houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw dat de stedenbouwkundige beoordeling wordt voorbehouden aan de bestuurlijke overheid, die oordeelt op grond van het algemeen belang. In dat systeem is het verantwoord die beoordeling te ontzeggen aan particulieren, zo niet zou de doelstelling van de wet - de vrijwaring van een goede ruimtelijke ordening - onwerkzaam worden gemaakt of, op zijn minst, ondergeschikt aan particuliere belangen.

B.6. Hoewel het de rechter niet toekomt de opportuniteit van de vordering van de gemachtigde ambtenaar en/of het College van burgemeester en schepenen te beoordelen, behoort het tot zijn bevoegdheid die vordering op haar externe en interne wettigheid te toetsen en te onderzoeken of ze strookt met de wet dan wel of ze op machtsoverschrijding of machtsafwending berust (Cass., 4 december 1990, A.C., 1990-1991, nr. 176, p. 368; vgl. Cass., 15 juni 1994, A.C., 1994, nr. 310, p. 619, en 7 september 1994, A.C., 1994, nr. 360, p. 701).

De hoven en rechtbanken moeten in elk geval, met name wanneer de werken het voorwerp waren geweest van een door machtsoverschrijding aangetaste vergunning, nagaan of de beslissing van de gemachtigde ambtenaar en/of het College van burgemeester en schepenen om een bepaalde herstelmaatregel te vorderen, uitsluitend met het oog op de goede ruimtelijke ordening is genomen. Wanneer zou blijken dat de vordering van de overheid steunt op motieven die vreemd zijn aan de ruimtelijke ordening of op een opvatting van de goede ruimtelijke ordening die kennelijk onredelijk is, moeten de hoven en rechtbanken die vordering, met toepassing van artikel 159 van de Grondwet, zonder gevolg laten, zodat de rechten van de benadeelden van een stedbouwmisdrijf niet beperkt zijn tot de door de overheid gekozen wijze van herstel.

De rechten van de benadeelden van een stedbouwmisdrijf worden dienvolgens niet op willekeurige wijze beperkt, maar enkel in zoverre dit is vereist door het algemeen stedbouwkundig belang en onder rechterlijk toezicht : er bestaat een redelijk verband van evenredigheid tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.7. Het onderscheid in behandeling dat door de voormelde artikelen 65, § 1, en 67, derde lid, is ingesteld tussen benadeelden van een stedbouwmisdrijf, enerzijds, en benadeelden van andere misdrijven, anderzijds, is, in het licht van wat voorafgaat, redelijk verantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De artikelen 65, § 1, en 67, derde lid, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedbouw, vervangen bij de artikelen 21 en 23 van de wet van 22 december 1970 en, wat artikel 65, § 1, eerste lid, *littera a*, betreft, gewijzigd bij artikel 2 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 28 juni 1984, schenden niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet voor zover er, in hun onderlinge samenhang gelezen, uit volgt dat de benadeelde van het stedbouwmisdrijf het recht ontzegd wordt een vordering tot herstel in natura te formuleren wanneer de bevoegde overheid een andere herstelmaatregel vordert en deze laatste niet van die aard is dat hij de schadelijke gevolgen en/of het misdrijf zelf geheel kan doen ophouden, hoewel dit materieel

mogelijk is.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 21 maart 1996.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève